

Subbus

L E T T R E

ՔԱՐԵՎԵՆ, ԸԶԳՅԻ, ԲԵԼՈՐԵՆ, ԵՒ ԵՐԵՄԵՆ

Տարեկան գին Կանիքի Վրուուշ 100: Վեցամսեայ գին Վրուուշ 52 ½: Եռամսեայ գին 26 ¾:
Հինգ ստորագրուոց գունացին մեկ օրինակ իրեն ձրի դիտի տրուի:
Այս Լրագիրը ամէն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Պօշխւն գուրս գացած Լրագիրերուն Փօսթային ծախքը առնօցին վրաց է :
Իր շահին համար չու-ր մը կրտսարակեց ու-ցոցը դիսի վճարէ տոցին 40 փարազ :
Նորատիոն գրոց ծանուցումց ձեռքի է : Դուրսէն եկած նամակներուն Փօսթային ծախքը Սրբոց դիսի վճարէ :

ВАДИМСКИЙ

‘**T****b** **F****B** **T****b** **L****a** **F****b** **f**

ՊՈՒՏՍ 25 ՑՈՒՆՏՍ

Վանցս 19 ին շաբաթ գիշեր առոտուան դէմ
ժամը 8 ին ջուրերը երբոր Պէյօղլու կրայ կայ ին ձայ
նը խուեցաւ, իսկցն նախ այն արուարձաննին բը
նակիշները գուրս թափեցան ու խուռն բաղմու-
թե ամբ կրակին տեղը օգնութեան վաղեցին ու-
արդէն ճարակ տռնելով հրդեհը, Տօղրու եօլը նր
Վանոնի եկեղեցին ու Հօմէլ տ' նեկիմէր կոչուած
լուսաբին մէջ տեղը գտնուած տանը կէսը մնխի
գարձուցեր եր, ետքն ալ ամէն կողմէն կառավա-
րութեան սալօրական օգնութիւնները և երեւելը
նախարարները հասնելով առջեւը առնուեցաւ մի
այն չըս հինգ տուն այրելով:

— Երբունի հրամանաւ Փարփղվ նախկին գեսարա
վսեմափայլ Աիւլէյման փաշան առեւտրակիան առեւ
նի տեսուչ անուանեցաւ, և իւր նախսրդը Քեա
միլ փաշան ալ օնտաւայի գետպան կարգեցաւ :

— Հինգի փաշան որ կեսարիայի և Պօղօքի կառավարիչ էր, Ամասիայի վիճակին կուտակալ կարգ գեցաւ Սահմ փաշային տեղը . և այս աշխատավայրին առ պատճեն կառավարիչ էր Պօղօքի կառավարիչ:

— Արդարութեան բարձրագյն ատենի անդաս
Շէշապ պէտ երկրորդ կարգի երկրորդ աստիճան

— Աիլմասրէի կառավարիչ Աստըք փաշյին մահ
է առաջ առ էլլու:

ուան լուրը առինք :

— Քօվեա հիւանդութիւնը տակաւին ուր տեղ
աւելի, ուր անզ պակաս կասարած կ'ընէ կոր, Խղ
նիմիս, Վտաբաղար, Պախճէջիկ, Պրուսա, Պիլէ
ճիկ, Քէօթահիս և Պանտրմա : Մայրաբաղաքի
մէջ ալ ճայնը պակաս չէ : Այս քաղաքներէն աւել
ի կորսունցունողը Պրուսան է, ուր հիմա մեծ
սուգ կայ Վճէմեան արդայ կարապետ աղային և
Նէրիմեան կարապետ աղային մահուանը վրայ :

Ուլահ՝ Պուղոսանի կողմերը տօվառ հիւանդու-
թեանը ըրած սաստիկ կոստորածին պատճառած թըշ-
ուառութենէն ի զատ, Գոլովիրդոց անհանդարու-
թիւնն ալ մէկ կողմէն այն երկիրներուն թշուա-
ռութիւնը կը կրինապատիկ կոր:

Եւրապայի մէջ պատահած գեղքերը վալլորի
այի մէջ շատ մեծ ազդուութիւն ըրբն : Ճաղավուրը
դը ազատութիւն կ'ուզենք ըսելով երբեմն երբեմն
ուզք կ'ելլայ, առջեւնին լինազները կը բռնուին կը
պատճուին, քիչ մը կը հանդարտին . իրենց ուրիշ
մարդիկ առաջնորդ գտնալով՝ գարձեալ գլուխ կը
վերցունեն : Խնդրած աղատութիւննին այն է որ

սահմանադրական կառավարութեան օրինօքը կառավարութին . յիրաւի այս կառավարութիւնը քանի մը ամիսէ ՚ի վեր հոն հաստատուեցաւ , բայց իր թէշ շատ պակասութիւնները գանալալ կատարեալ սահմանադրական կառավարութիւն կ'ուղեն . ուստի անանկ խնդիրներ կ'ընեն որ չնորհուիլը անհնարին է . որովհետեւ սահմանադրական կառավարութեան աահմաննէն ալ դուրս են : Ճաղալուրդը հանդարտեցուննելու համար (Սամանեան տէրութեան կողմէն թալաք է ֆէնտին խաւրուեցաւ հոն , և Ուստի տէրութեան կողմէն ալ Տիւհամէլ զօրապետ : Մը : Այս երկու մարդոց երթալլ ժողովուրդը առաւել կատղեցուց , ինչու որ կառավարութիւնն ասոնց ապաւիննելով սկսեց հպատակաց դէմ առաւել խիստ միջցներ բանեցուննելու : Պուղունի իշխանը քաղաքէն դուրս իւր ագարակը գտնուելով

Երբոր կը լոէ խուռլութեան սաստկանալը , իսկցի քաղաքը դառնալու ձամբայ կ'ելլէ , բայց ձամբուն վայ քանի քանի տեղ գեղացիք առջեւը կտրելով թող տալ չեն ուղեր մեծ սպառնալիքներով . հազիս ասոնց ձեռքէն կ'աղաւի պալատը կուգայ . հոն ժողովուրդը զինքը անհանգիստ կ'ընեն , գուրք կ'ելլայ , վասն հրացան կը պարզեն , կը բռնաբարեն որ ինդրածնին շնորհէ . հիմա իշխանը , Պ . Պիտէպօք բարձրագոյն գռանը ծանոյց որ՝ թէ որ այս խրուո փութիւնները չի հանդարտին նէ ինքը իւր հրամարականը պիտի տայ : Աւստի կ'երեւայ որ այս երկիրին երկու պաշտպանը այսինքն (Օմաննեան և Այս կառավարութիւնները պիտի պարտաւորին հոգ զօրք խուռլու իրենց կողմանէ :

— Ենցեալ շաբթուան փօսթայով Խտալիայլ
պատերազմին վրայով անհանկ լուր առնիք որ, իտա-
լացիք յաղթուեր են : Լատինացւոց յունիսի 10
ին նէ մյէները Վիչէնձասի վրայ յարձակեր, տիրեր
են այն քաղաքին, բայց իրենք ալ շատ զօրք կորց-
որնցուցեր են և 20 հոգիի չափ ալ երեւելի զօրա-
պեաներէն . որոնց վրայով մեծ ցաւօք կը գրէ Խտա-
լիացի բանակին ընդհանուր հրամանառար Պ. Ուա-
տէցքին : Որովհետեւ Վիչէնձա քաղաքին պահպա-
նութիւնը հառմանցիք զօրաց յանձնուած էր, յաղթուելուն
համար պարտաւոր են Բօ գետին ան-
դիի կողմը անցնելու քանի մը տեսակ պարտաւո-
րութիւններով :

Ետքը Աէմյեի զօրապետներէն Պ. Վ էլսոէն 8000
զօրքով Դուէ վիզ քաղաքը ձախ կողմէն և աջ կող-
մէն սպաշտելով, այս քաղաքին վրայ 12 ժամ անան-
մէծ սաստիկ կրակ մը ըրեր է որ, մէջնները անձ-
նասուո ասաւու ասասաւ ոսեր են:

Հիմա նէմիցի բանսակը Վէրոնայի հետ ալ հաղորդակցութիւն կրնայ կոր ընել. որովհետեւ Սառակենակ գոյա կոր պահե է ան իրավունք.

աէնիսիայի զօրքը ետ քալեր է այս կողմէրէն :

Հռոմայու կառավարութիւնը զինադադարում
կը խնդրէ նէմյէի աէրութենէն որ խաղաղութեամ
վրայով խօսուի , որովհետեւ արիւնհեղութիւնը
չափէն անցաւ երկու կողմէն ալ : Բայց մեզի կ'երեւայ որ ասիկայ խտալացւոց խնդրանօքը չէ , որ
բավիշետեւ Գալլիայի շոգենաւով | իվունօյէն մեզ
վկանակ կը գրեն որ գէպ ՚ի | օնակատիա անհամնում

գրք կ երթայ կոր իտալիայի ամէն կողմէրէն :

— Ծիչեալ շոգենաւոլ լուր առէնք որ Մարսի
լիայ գործաւորները ոտք ելեր են գործարաններուն
տիրուլուց դէմ ըսելով թէ՛ ինչո՞ւ աւուրչէքնիմի
մի և նոյն է , աւելցած չունի . և ինչո՞ւ ժամք տաս
նէն ետեւ ազատ չեն , մինչեւ տասնըրմէկը անցներ
լով կ'աշխատին : Խնդիրքնին դատաստանի ինկեր է
դատաստանին վերջը չառած , կասկած ընելով որ ի
րենց իրաւունք տուող չի պիտի ըլլաց , սկոեր են
գործարաններուն տիրուլուցը սպառնալիքներ ը
նել , ասսնք ալ անոնց բերաննին բանալնուն պէս
կուիւի երթալով այն աստիճան սաստիկացեր է որ
սկսեր են երկու կողմէն զէնք բանեցունել . այս
պատճառով 200 հոդիէն աւելի ալ մեռեր ու վիրաւորուեր են :

ԳԱՂՎԱԾ : ԵՐԲԵմն Քուանսըներու թագաւոր
Դուի Ֆիլիպին և բոլոր լնտանեացը համար առաջարկութիւն եղաւ ազգային ժողովցին մէջ, որ բընաւ մէկ մըն ալ Քուանսայի երկիրը սորք չկոփենելու հրաման և վճիռ մը ըլլայ : | Դուի Ֆիլիպին տղայքը որ երբեմն Օմալի և Նյումուռափ և Ջօննիլի դուքսի պատուանուն ունեին, և հիմայ պարզապէտ Տօռլէան մականունին հետ իրենց անունը կ'ըստոյ բագրեն, այս առաջարկութիւնս լսելով գեր գրեցին ազգային ժողովցին նախագահին, թէ ասոր բընաւին ակնկալութիւն չունեին . որովհետեւ բոլոր կեանքերնուն մէջ իրենց հայրենիքին փառացը և պայծառութեանը և ճոյնութեանը և զօրութեանը համար աշխատեցան . և հիմայ ալ նոյն մտքին վրա

էին, աղդին հաւատարիմ մնալու . և թէ որ աղդը զիրենք ընդունինք՝ իրենք ալ ամենեւին իրենց աւաշին աստիճանի չյիշելով միայն իրբեւ լսկ ֆռանսը մը հոն կեանքերնին անցընելու : Կախագահը այս թուղթերը մայիս 24 ին առաջարկեց ժողովըն . անոնք ալ այս բանս քննելու համար քանի մը հոգի որոշեցին իրենց մէջէն . 26 ին վճռուեցաւ որ տառնք բնաւ Վուանսա չմըտնեն :

Ո՞նքանսիէի գուքը Ապանիտ կը կենայ Աիվելիս քաղաքը։ Առէի Ֆիլիբին հարսը (Օռէանի դքսուհին, սրուն մեծ տղան ֆւանսըզներու թագաւորութեան ժառանգ էր, Ապքս Վայցմարի դուքսին բերգերուն մէկուն մէջ կը բնակի։ Առէ Ֆիլիբ ինքն ալիր ընտանեօքը Խնկիլթէռուայէն եւ լելու և Գերմանիտ իր հարսին քովը բնակիելու միոք ունի. սրովհետեւ հիմակուան իրեն ունեցածին համեմատելով Խնկիլթէռուա ծախքը շատ կուգայ և նեղութիւն կը քաշէ կոր. Գերմանիտ Խնկիլթէռուայէն աւելի աժեռութիւն ըլլալով հնն աւելի հանգիստ պիտի կը ընայ ապրիլ։

Պ. Կիզօն | օնտուա կը կենաց առած կնոջը հետ,
որ հարուստ մէկ կին մըն է : Ենցածները պատմե-
ցինք որ՝ ապրուստ գտնելու համար պատմութեան
դասատու ըլլալ ուղեր է . այս կինը որ | իէվէն կ'ըս-
ուի՞ իրեն ըսած էր որ՝ այդ բանը մի՛ ըներ . տղայքդ-
ես կը պահեմ . և թէ որ զիս ընդունիս նէ՞ ես ալ
քեզ ինձի իբրեւ այր կ'ընդունիմ : Ուրիշ օրակիր-
ներու մէջ կարդացինք որ՝ երբ որ Խնկիլիզի թագու-
հին Վուանսըզի թագաւորին հետ անենուելու : ե-
կատ նէ՞ Պ. Կիզօ Վուանսըզի թագաւորին հետն
էր . | իէվէն իշխանուհին ալ Խնկիլիզի թագուհինն
հետն էր . երկուքն ալ այրի ըլլալով՝ այն ատենը սց
երկուքըս իրար առեր են . և այն ատենէն ՚ի վէր
| իէվէն իշխանուհին Պ. Կիզօին կինն է եղեր . և
այս է եղեր այս անգամ՝ տղայքը նայելու յանձնա-
ռու ըլլալուն , և Պ. Կիզօին պատմութեան դասա-
տու ըլլալը չուզելուն բուն պատճառը :

— Աղդային ժողովոյն մէջ այլ և այլ սկզբունքներու տէր մարդիկ ըլլալով՝ միաբանութիւնը մէջ գեր-

Ազգային ժողովշն անդամ ընտրուածներէն էին
նաև Պ. Պառպէս, և Պ. Խոհի Պլան : Այսիսի 15
ին երբ որ քիմիկուները ազգային ժողովշն խորհր-
դարանը կոստեցին, կոխողներուն յայսնի գլխաւոր-
ներուն մէկն էր Պ. Պառպէս : Ազգային ժողովշն
անդամներէն մէկուն համար տեղաստանութիւն և
քննութիւն ընկելը՝ նոյն ժողովյան չի հարցուցած և
անկէց հրաման չառած ըրլար : Պ. Պառպէսին հա-
մար քննութեան հրաման եղաւ. պարտաւոր գլո-
նուեցաւ և բանտը խիթուեցաւ : Տեղ տեղ և քա-
նի մը չափազանց հաստրակապետական օրագիրներ
կառավարութիւնը սկսան պախարտկել . նոյն Պառ-
պէս և Պլանի և առանց ընկերները օրագրոց միջո-

ցու գիրեր կը հրատարակէին . որպէս թէ աղջա-
յին ժողովը հասարակապետութե սկզբունքը պէտք
եղածին չափ չի բանեցըներ . աղաքո-թիւն և հա-
րա-թիւն և Եղայր-թիւն բառերը ասոնց կառավարու-
թեան առևնը պարապ և աննշան բառերու պէս
անդորձադրելի մնացած են :

Այսու ամենայնիւ ազդային ժողովը իր ուժը փորձած ըլլալով, որ մայիսի 15 ին ելած աղմուկը անանիկ դիւրութեամբ լըմբնցուց, և խոռոշաբանեց բանել և բանուը դնել յաջողեցաւ, իր գործոյն ընթացքը կը շարունակէր : Յունիսի 2 ին ազդային ժողովյն առեանին մէջ Պ. Ալենար, որ նախագահի վոխանորդն էր, Պառապէսին մէկ փոքրիկ դրութիւնը կարդաց, որուն մէջ կ'ըսէր որ . հասարակաց մէջ ձայն կայ, որպէս թէ աղմուկին օրը Պ. Լուի Պլան ըսած ըլլայ թէ վերջապէս մեր խնդրոց գիրը մոր ձեռօքը տալուն իրաւունքը այսօր վաստեցեցանք : Այս խօսքը ըսողը այն չէր, ես էի կ'ըսէր Պառապէս այն գրութեանը մէջը : Պէտք եղաւ քննել թէ Պ. Լուի Պլան ալ այն աղմուկին մէջ ձեռք ունէր մի, և ասոր համար յունիսի 3 ին հասարակապետութեան գատաստանական հոգագարձուն Պ. Տօռդալիս, և Աէն գաւառի դատաստանական առաջին առենին հոգագարձուն Պ. Լանտոէն, խնդիր ըրբն որ Պ. Լուի Պլանին համար քըննութիւն ըլլալու հրաման տայ առեանը : Վաճենական երկուքի բաժնուած ըլլալով՝ շատուարը որ կաղմը ըլլալը որոշելու հարկ եղաւ : Վաճին անգամ վիճակը անորոշ մնալով երկրորդ վիճակի ձգուեցաւ . և քսնի մի հոգի որ առաջին անգամին Պ. Լուի Պլանին քննութեան առնուելը կ'ուղէին, երկրորդ անգամին քննութիւն չուզազներուն կողմը անցան . և Պ. Լուի Պլան գատաստանէն աղատեցաւ :

Վանութիշւն չուղղվելուն մէկն էր մեծ դաւաստանապետը Պ. Քաէմիէօ. ուստի յունիսի 5ին Պ. Բէյէ առեանին մէջ առաջարկեց թէ այս անմիտամեռ թիւնը ի՞նչ ափամի ըլլայ, որ դատաստանական հոգաբարձուներուն խնդիրը չընդունուիր. և այն ընդունուիլն ալ միաբանութեամբ չէ. և անոնք որ ընդունեցան առաջին անդամին, նոյն առեանը չի վերցած մոքերնին փոխեցին: Պ. Քաէմիէօ հասկցաւ որ խօսքը իր վրայ է. պատասխան տուած ատենքը իրեն այս բանիս հաճութիւն ունենալը ուրացաւ: Պ. Բօղդալիս և Պ. Լանտոէն երկուքն ալ ըսին որ մէնք այս խնդիրն ատեանին չառաջարկած քեզի հարցուցինք, և դուն ալ ըսիր որ՝ ես ալ ձեր հետոն եմ: Պ. Քաէմիէօ ատանի բան ըսելս միտքս չի դար կոր ըսաւ. և պատասխան լըսելով թէ այդքան քիչ յիշողութիւն ունենալը չէր յուսոցուեր, սիրով նեղացաւ. ըսածիս ձըշ մարտութեանը այս ժողովս մէջ կասկածող մէկ մարդ մըն ալ դտնուելու ըլլայ նէ՝ ես այս պաշտօնիս մէջ չեմ վայելը ըսելով հրաժարեցաւ: Պ. Բօղդալիս և Պ. Լանտոէն ալ հրաժարուած էին. և ժողովը անոնց հրաժարումը լնդունած էր. Պ. Քաէմիէօին հրաժարումը ալ ընդունեց. և անոր տեղը ընտրուեցաւ Պ. Պէթմօն: Ասոր դատաստանապետ ընտրուելուն վրայ՝ Պ. Բօղդալիս և Պ. Լանտոէն իրենց առաջին պաշտօնին վրայ մնացին. թէպէտ հրաժարելուն յաջորդ օրը քանի մը օրագիրներ հրաժարակեցին որ Պ. Բօղդալիսին տեղը Պ. Պօռհէյ. և Պ. Լանտոէնին տեղը Պ. Լունէս Տէղմառէ գրուեցան: Այս երեւելի վէճը այս կերպով լըմընցաւ:

— Ֆյուանսայի աղբային գանձուն 1848 թուին
մարտ և ապրիլ ամիսներուն եկամուտը հրատարակ
ու եցաւ։ և 1847 թուին մարտի եկամուտն ու այս
տարուան մարտի եկամուտը իրարու հետ բազդա-
տելով գտան որ այս տարի անցած տարուընէ
14,238,000 ֆռանք պակաս եղեր է։ Նոյնպէս այս
տարուան ապրիլնը անցած տարուընէ 17,230,000
ֆռանք պակաս է։ Եյս պակասածներս են դուրսէն
Ֆյուանսա մոտած ապրանքներուն մաքսէն, քանի մի
տեսակ ապրանքներու վրայ դրոշմի (տամբայի) ա-
նունով ձգուած տուրքէն, և ուրիշ քանի մի բա-
ներէ, որ հասարակապետական կառավարութիւնը
վերցուց կամ թեթեւցուց, և այս երեսէն պակ-
սածները լեցընելու մէկ տեղ մը չի ցըցուց։

Փռանսըղի մէկ օրագիր մը կը գրէ . “ Ենկիլեղի պարտո՞ն է 20,450,000,000 : Եկամուտն է 1,585,000,000 ֆռանդը :

ո Պուանսըլին պարտքն է 5.000.000.000 . Եկամուտն է գրեթէ 2.000.000.000 ֆռանք :

ո Ուուսին պարտքն է 2.000.000.000 , Եկամուտն է 400.000.000 :

ո Ապանիսյին ստարտըն է 5,000,000.000 եկամուտ, ալին է 100,000,000 ֆուտնք :

ալին է 440,000,000 ֆռանգ:

“*Հայոց առաջնորդութիւն գումարվելի է*”

բաւթեան գանձուն վիճակը անանի բան մը չէ , որ
կառավարութիւնը օրինաւոր սդատմառ մը ունե-
նայ մնանիկութենէն վախնալու . միայն պէտք է որ
կառավարութիւնը աւելի ճարտար մարդոց ձեռք
ըլլայ ” :

— Քանի մի օր է՝ կ'ոսէ ֆռանսոֆի օռառիո մը

յունիսի 9 ին, որ Փարիզում մէջ խռովութիւն մը
ելլելու վախ կայ . և ազգային պահապան զօրքը
պէտք եղած զգուշութիւնները կ'ընեն . փողոցնե-
րը շատ զօրք կը պրոբանին անդադար . բայց այսու-
ամենայնիւ առեն կը գտնեն խռովութիւն սերմո-
նողները , քանի մի հսկի մէկ առջ կտրդան , կ'եցը՝
Պատուի կը պօռան : Բայց որ այս խռովութիւնն
Պառապէսի կռւասակիցներէն պիտի փրթի :

տեղ գաղտնի խորհուրդներ կ'ըլլան , որ ֆռանսովզի
հաստրակապետութիւնը մէկ մշտնջենաւոր նախա-
գահի մը յանձնեն . և այս նախագահիս վրայ խօս-
քելնին մէկ ըրած չեն . ոմանք Նաբօլէոն Պօնա-
բառդէին եզրօրը տղան լուի Նաբօլէոն , և ոմանք
լուի Ֆիլիպին տղացը մէկը կ'ուղին :

Տէրիկէօ քաղաքի բնակիչները մէկ տեղ ժողվուեցան պատճառ բռնելով հարիւրին 45 տուբքը որ առժամանակեայ կառավարութիւնը վճռեր էր. սրպէս զի ամէն մարդ հասարակապետութեան օգնութիւն ընելու համար իրեն սովորաբար տուած տուբքին 100 ին 45 եվել թող տայ. և ետքը երբ որ մնայուն կաւալսրութիւն եղաւ, այս տուբքն վէրնայ ըսովներ շատ եղան ալ նէ՝ տուբքը մնաց : Տէրիկէօյիներուն ժողվութիւնը այս տուբքս չի տալու համար էր. յունիսի 5 ին կիրակի օրը ասոնքը առարկեան ծառ անունով մէկ ծառ մը անկեցին. վրան չէնիւներ կապեցին. և թուղթեր ալ փակցուցին որ՝ ով որ մէզնէ այն 100 ին 45 տուբքը կ'ուղէ նէ՝ այս ծառէն վար կը կախեմք : Քաղաքին քաղաքապետը, գատաւորը և քահանայն քաղաքը ձգեցին փախան :

Յունիսի 10 ին ազգային ժողովոյն մէջ Պ. Հօբ-
հերէն իմացուց որ՝ խումբ մը զօրք Դրօս քաղաքը
մտած ատենանին երբ որ քաղաքը գտնուած ազգա-
յին պահապան զօրքը կեցը հասարակաթուու-իւնը կը
պօտային , նոր եկող զօրքը կեցը | Հ-ի Նախօվկոն պօ-
ռաց : Պատերազմական գործոց վերակացու Պ. Քա-
վանեաք ըստ . այդ բանը ես չիմացայ . բայց հա-
սարակավետութեան աջատութեանը վրայ բռնու-
թիւն բանեցընողը ազգային ժողովքը և կառավա-
րութիւնը կը զատէ : Ամէնքը մէկ բերան՝ կեցը հա-
սարակաթուու-իւնը պօտալով՝ իրենց ալ Պ. Քավան-
եաքին մաքէն ըլլալը իմացուցին :

առաջ լուսը շարում ստորը բաւականաբար լուս ցըցլ
նել է . տակէն ասոնց սենեակը և տունը կազմա-
տել և կեանքերնուն անդամ վտանգ կ'ելլէ . ուստի
այս օրագիրերուն ասանկ կերպարվ խռավութեան
պատճառ ըլլալուն առաջը առնելու է : Ո՞հծ դա-
տաստանապէտը Պ . Պէմմօն բսաւ . այդ օրագիր-
ները տեսած չեմ . տպանդրութե ազատութեան մէջ
օրագրոց տղատ խօսելուն արգելք ըլլալ չի կայ առ
նէ՝ տակէն գէշութիւն ելլերու բաներուն վրայօք
ալ պէտք եղածը կը հոգացուի :

— Յոր ըստորոշած և ազդայիր օժողովայ անդամ
ըլլալու պատուամաւորներուն մէկն ալ եղաւ ՚ա-
բօլէն լ ուի , որ ՚աբօլէն Պօնաբառդէ կայսեր
եղագօր տղան է , և հիմա լ օնտուա կը բնակի : ՚սի-
կայ Փարիզ քաղաքի թաղերուն մէկը ընտրեց : Ո-
րավհետեւ տեղ տեղ ՚աբօլէնի անունով խուռակու-
թիւններ կ'ըլլար , ինչպէս որ վերը ըսինք , ազգա-
յին ժողովայն մէջ խօսք ընող եղաւ որ ասոր ընտ-
րութիւնը չընդունուի . բայց բաղմագոյն մասը այն
պէս յարմար գատոեցան որ , թէ որ ասիկայ չընդուն-
ուի նէ ազգին հասարակասպետութիւնը աղէկ բըլ-
նած ըլլալուն վրայ կասկած կ'ըլլայ . այս կասկածս
չըլլնիոյներու պատճառը կ'ըլլայ . և եաբը կրնաց
կէշ հետեւութիւններ ունենալ , ուստի պէտք է
ասիկայ ընդունիլ , ազգին վրայ վասահ ըլլալնիս յը-
յընելու համար : Դարձագիր ժողովայն անդամները
ամէնքն ալ այս կ'ուղէին : Վ իճակ ձգելով խիստ
շատ բաղմութիւն գանուեցաւ | ուի ՚աբօլէնին
ժողովայ անդամ ըլլալը ուղաղ :

Ներսը այս խորհուրդները ըլլալն իրէն՝ գուրսն
ալ ամբոխը կը շատնար . թմբուկը կը զարնուէր . և
ձայնը մինչեւ աղդային ժողովցն խորհրդարանը կը
հասնէր . պատերազմական գործոց աւետուչ նախա-
րարը , և աղդային ժողովցն անդամներին աղդային
պահապան զօրաց կարգը զօրապետութեան պաշ-
տօն ունեցողները իրենց զինուորական հագուստը
(ունիթֆուման) հաղած էին . Զայն մըն ալ ելաւ

այն միջոցին թէ ամբոխին մէջէն լի-ֆէնի նետողեզեր է . և նշան առածնին՝ պահապան զօրաց սպառապետ Պ. Ք. ման թօսման է եղեր . մէկ քանին ալ մէկ ուրիշ զօրավարի մը և մէկ պարզ զինուորի մը վրայ կրակ ըրեր են , իւցյէ կայր , իւցյէ Լուի Ֆուկոն պօռալով :

Պ. | ամարդին ատենախօսութիւնը ըրած ատենը այս բաներս կ'ըլլան . որ քիչ մը լուռ կենալին ետքը ինք կ'իմացընէ ժողովցն՝ գուրսի եղածները : Ամենքն ալ կը բարկանան . և ամէն նստարաններուն վրայէն իշշյէ հասարակապետութիւն պօտալու ձայն մընէ կ կը փրժի : Պ. | ամարդին կ'իմացընէ որ գործադիր ժողովը պէտք եղած բաները 'ի գործ դրածէ . մինչեւ որ ժողովը որոշէ թէ | ուի Կարուէնն ադզային ժողովցն մէջ պիտի ընդունուի մի չէ մի . և ներքին գործոց տեսութ նախարարին ապրավը ուածէ որ՝ կայսեր ընտանեացը վրայօք 1832 ին հրատարակուած օրէնքը թէ որ պէտք ըլլայ նէ ՚ի գործ դրուի : Այս օրէնքս կը հրամայէր որ Կարուէնն Պօնտաբարդէին ընտանիքներէն մէկն ալ Վրասանսայի հողը ոտք չի կոմիէ : Պ. | ամարդին վճիռը կարդաց . և ամէնքը մէկ բերան իշշյէ հասարակապետութիւնը պօտացին : Ա Ճիռը կարդացուելէն ետքը իրարու հակառակ շատ խօսքեր եղան . և վերջապէս Պ. Ճիռը Վավը անթիւ բաղմնութիւն իրեն հետ ունենալով առաջարկեց որ 1832 ին օրէնքը ետմայ , և | ուի Կարուէնն ժողովքին մէջ ընդունուի : Այս բաներս եղան յունիսի 12 օրը : Տէպա օրագիրը այս բանս ասունկ կը պատմէ :

Նայն օրը շատ մը մարդիկ չի գիտանալով որ | ու ի
Նաբօլէսն | օնտուա է , և Փարիզու մէջ կարծելով
տեսնելու հետաքրքրութեամբ Պուռագնեան պա-
լատին առաջը լեցուելէն զատ , (որ ժողովայն խոր-
հրդարանն է) , տօնուած ըստած կամուրջին վրայ ալ-
գացին . որ խորհրդարան երթալու ժողովականնե-
րը անկէց պիտի անցնեէին : Ժամ 3 ին բաղմութեր-
եվելնալը տեսնելով պատերազմական գործոց տե-
սուչ Պ . Քավաննեաբ սպարապետը հրաման ըրաւ-
որ կամուրջին վրայ և խորհրդարանին քովերը մարդ-
չի գտնուի : Այն ատենը մէկ փիլօջ մը նետուե-
ցաւ և մէկ ազգային պահապան մը ձեռքէն զար-
նուեցաւ . նյոնհետայն ձեռքին վիրաւորուած մա-
տը կարել հարկ եղաւ : Քավաննեաբ սպարապետը
ազգային պահապան զօրաց օգնութեամբը ամբօխութ-
ցրուեց : Տարտընած ատենինին քանի մը հոգի տա-
կաւին կեցչ կայր , կեցչ | ո՞ի Նաբօլէսն , կեցչ Պա-
պէս պուալով կ'երթոյին : Ժամ 3 ին ատենները խո-
ռավարաններէն վեց հոգի բռնուեցան և բանալ-
դրուեցան : Յունիս 13 ին ազգային ժողովայն խոր-
հրդարանը ահապին պատրաստութիւններ տեսնը-
վեցան , որ թէ որ խոռավարանները վրայ գալու ըլ-
լան նէ մերժեն : Օէնքերը ամէնն ալ պատրաստ ,
և հրապէնները կապարեաց գնտակով լեցուն ըլլալէն
զատ՝ խորհրդարանին բակը պատույ դուռն (բուդ-
տ'օնէօս) ըստած դրանը քավը 18 կտոր ալ թնդա-
նօդ դրուեցաւ : 16000 Հետեւակ զօրքով բանակ
մըն ալ պատրաստուեցաւ Վերասյլ , Արդօրի ըս-
տած դաշտը : Ուն գոտապին ուրիշ տեղերն ալ
ասանի բանակներու պատրաստութիւններ ըլլալու-
մբայ են :

Յիւանսայի մէջ անունը շատկէկ զրուցուած մարդոց մաքերուն՝ մեր այս լրագրոյս միջացաւը տեղեակ եղաղները կրնան մեղի հարցընել թէ, Պառակէսին անունը | ուի Նաբօլէսնին անուանը հետինչ յարմարութիւնն ունի : Պառակէս ռամկաղեատութեան անիշխանութեան մօտ եղած կողմին գրաւիս էր . | ուի Նաբօլէսնը ուղաղները կայսր ընելու համար կ'ուղեն : || ի և նցյն ամբոփի մէջ իւցը | ը-ի Նաբօլէսն պուացողները և իւցյա Պառակէս պօռացողները ինչպէս մէկ տեղ կը գտնուին և մէջեր

Նին կուր չելեր :

“ Այսվաբար աղէկ տեղեկութիւն ունեցող մէկ այսօր (10 յունիս) կ'ըսէր և կը պնդէր ազգային ժողովայն մէջ, որ Փարիզու մէջ եղած ընսրութիւներուն ամէնէն աւելի անցուալի սեպուածն է । ուի Կաքօլոնին ընտրութիւնը . և ասոր ներքին միտքը կը բացատրուի ասով, որ ամէն ռամկապետականները, որ իրենց գլխաւորներէն զրկուեցան և որպէս թէ գլուխնին կարուեցաւ մայիսի 15 ին, մէկ հատիկ դրօշակի մը տակ մտնելու խօսքը մէկ ըսին, այն դրօշակը մէկ մարդու մը անուան նուի բեցին, եթք որ ուղածնին ընկեն նէշ անկեց ետքը ամէն մէկը իր առանձին մոտածմունքը առաջ տանեւ-

Այս աղմանկը ըլլալէն քանի մը օր առաջ Իօն քաղաքը պատերը թուզը էին խալքուցեր, որնց վրայ գրուած էր. հաստրակասկետութիւն չեմ ու

զեր . | ուի Նարօլէննը կ'ուղեմք . և հասարակա-
պետութեան անունը՝ որ Փռանսըզի լեզուով ու-
բիւղիք կ'ըսուի , գարձուցեր ոիդին բիւղիք ըսեր է-
նին . որ իրջանութեան հասարակաց լսել է : || ան քաղաքն
ալ պատերուն վրայ փակած թուղթերուն վրայ
գրուած էր . | ուի Նարօլէնն իշխաննը մեզի խյոր
կ'ուղեմք :

Պատմութեան ընթացքէն յայտնի կ'երեւի որ՝
Խուի Կաբօլէն ինքն անձամք այս աղմուկներուն
հաջրդ ալ չէ : Իրեն կամքին ալ հակառակ է ասի,
կայ գլխովին :

Ֆիւանսայի հին Պօռապօնեան ցեղէն կարոլս Ճ. ին տղան Հանրի իշխանը, որ առաջ Պօռայի դուքս կ'ըսուել, և կարգուելէն եաքը Շամպօնի դուքս անուն առաւ վրան, և մինչեւ հիմա նէմ ցէի երկիրը Կոսդրիսյի Վրաշտօրֆ քաղաքը կը նըստէր, ամուսինը առեր անկէց դուքս է ելեր: Կը կարծուի թէ այս ալ կ'օնտուա երթալու միտք ունի, որ այս օրերս թագաւորներու և թագաւորականներու ապաստանի տեղի եղած է:

ԱՆԳԱՄԱ : Ոյշիս 25 ին | ուռտերուն խորհըրդանքանը Պ. | էնսատօվին մարդիկով խօսք բացաւ . որ հրեայներուն քաղաքական պաշտօնի մտնելու յարմար սեպուելնուն վրայ շնորհած վճիռը երկրորդ անդամ կարդացուի . որ հասարակոց սենետակ (քօմըն հառող) բառուած խորհրդարանը ընդունած էր . և լուտերուն խորհրդարանն ալ ընդունուեր նէ՝ անկեց ետքը հրեայները կը ընսային քաղաքական պաշտօններու մէջ մտնել . Քէմարդիձու գուքը ըստ ըստաւ . թէ Հաննասիլքը և թէ Խնկիլլթէռուա շատ հրեայներու հետ տեսնուեր եմ . չհաւնուելու բան մը չեմ գիտեր այն ազգին վրայօք , բայց ինկիլլիզի տէրութիւնը քրիստոնեայ տէրութիւն ըլլալով յարմարութիւն չառներ որ հրեայները բառլամենդի անդամ ըլլան և տէրութեան գործի խառնուին :

Հրեայներուն բառլամենդը առնոտիլը ուղղվեց
բուն կարգն էին | օռտ Քանինկ, Դռասյլ դուքսը,
Աւեն Տէվիտի եպիսկոպոսը, Աւենդ Հէրմանսի կոմ
որ, | օռտ | այդէդըն, Եարագօրուկի կոմոը, | Աւ
լէսմօնէի կոմոը և | օռտ Պրուկամ: Չուղղվե-
րուն կարգն էին Քէնդըքպրիի արքեպիսկոպոսը,
Վինչէլսըն կոմոը, Օքսֆըռոտի եպիսկոպոսը, | Կ-
լինդընի կոմոը, Հէրուլիի կոմոը, Տէսէրդի կոմոը
և | օռտ Սդանիէյ: Խօսքը շատ երկննալէն ետքը
վիճակ ձգեցին: 128 հոգի ուղեցին որ վճիռը նո-
րէն կարդացուի: 163 հոգի ետ մնալը ուղեցին:

Ասով հրեայներուն բառլամենդի անդամ ըլլալուն
վճիռը՝ որ հասարակաց խորհրդարանը ընդունած
էր, չի քաղեց. և ասոր հետեւութիւն այն պիտի
ըլլայ, որ Պ. Ուօչելուը որ հրեայ է և Խնկիլիզի բառ-
լամենդի անդամ, միայն կրօնքին համար բառլա-
մենդէն պիտի հանուի :

— Օէնկուլ Խուլանսոսյի ազատ կառավարութիւնը ձեռք ծագել ուղղվեցէն Պ. Խիչէլին և ընկերներուն՝ ինկիւլզի կառավարութեան կողմանէ բըռնը ու-իլը պատմեցինք : Պ. Ըստիսանին և Պ. Խիջիրին, համար դատաւորները իրարու համաձայն ըլլալուն համար այս երկուքը ազատեցան : Պ. Խիչէլին դատաստանը աւելի դիւրաւ տեսնուեցաւ . որովհետեւ ինքը իր հրատարակած օրագրին մէջ գործածած համարձակախօս լեզուն դատաւորներուն առաջն ալբանեցուց . և դատաւորները շատ կարօտ չեղան Պ. Խիչէլին խուլանսորար խօսքեր սերմանող ըլլալուն վկայներ փընտրուել . դատաւորաց առաջն քած խօսքերը ուրիշ տեղ ըսածներուն վկայութիւնուացին : Աւսոի վըճռուեցաւ որ Վւսդրալիա կամնոր Հոլանտա իրկուի աքսոր . և մինչեւ տասն և չորս տարի հնա մնայ :

Ըստ դատաստանին կերպին մէջ իռլանտացիք այս դիտեցին որ՝ դատաւորները վիճակաւ ընտրը-ուելուն տեղը, ինչպէս որ ասանկ դիպուածներու մէջ սովորութիւն է ինկիվզներուն, ընտրութեամբ առին. և ընտրածնին ամէնն ալ քաղաքականութեամսին Պ. Անչելին յայտնի թշնամիներն էին: Պ. Անչելը դատավարութեան արժանի յանցանք մը ունէր ալնէ՝ անիկայ դատելը ասմաց չէր խնար ակըի պատճառեցին. և դատաստանին կերպին մէջ այս պըզոտիկ անկանոնութիւնն՝ իռլանտացի մէջ Պ. Անչելին կուսակիցները շատուց: Պ. Պուրք, Պ. Կալվէյ, և Պ. Շօհն Օքսնել, որ Պ. Անչելին և

¶ · Օ՝ պրիվանին բըրւնած ձամերաները սկիզբէն ՚ի մեր չէին ընդուներ, Պ. Ահշէլին աքսորմանը վը-ձիսը լսենուն լիսց ժողվուեցան . և ըսին որ՝ յայտ-նի թշնամիները դատաւոր ըլլան նէ՝ անոնց կտրած դատաստանը անընդունելի կըլլաց . և ասանկ դա-տասպոնով իր լսնուացի մը դատապարտելը՝ Իւլյան-ուայի ազատութեանը դպշելէ . Ուստի իւլյանուաց-ւոց պարտականութիւնն է որ Պ. Ահշէլին բոլոր ընտանիքը իրենց հօգանաւորութեանը տակը առ-նեն, և որքան ժամանակ որ Պ. Ահշէլին աքսորը

տեւէ նէ՝ անոր ընտանիքը հասարակաց մնառուկէն
եղած ծախսով հոգացուին։ Վասնաւոր մարդոյմէ
ալ այս բանիս վրայ ստակ ժողվիլու. ստորագրու-
թիւն մը բացին. և Պ. Վիշլին հակառակ կողման
մարդոյմէն ալ շատ մարդիկ կամաւոր տուրք տա-
լու ստորագրուեցան։

Կառավարութիւնը Պ. Միչելին առողջութեան
միջակին վրայ խղճալով, որ անանկ կ'երեւար թէ
մինչեւ Աւտրալիա ճանապարհորդութեան պիտի
չկընայ գիմնաստ, աքսորին տեղը փոխեցին և Ամե-
րիկայի Պէրմուտ լսուած կզբներուն մէկը խրկեւ
որոշեցին : Բանաէն նաւը բերազները շղթայով կա-
պէր անանկ բերեր էին Պ. Միչելը . բայց որոշե-
տեւ այս խստութիւնս բանեցընելու հրաման չկար,
ծանր յանդիմանութիւն լսեցին, և շղթաները վե-
րացէն առին :

Կառավարութիւնը Պ. Այշելին հիմնած և հը-
րատարակած օրագրին տպարանը կըխեց. հսն որ-
քան գրուած թուղթ և նամակ և օրագրի նիւթ
ըլլալու վերաբերեալ բաներ կար նէ ամէնն ալ վեր-
ցուցին: Բայց ետքը իմացուեցաւ որ օրագիրը պի-
տի շարունակուի. միայն անունը փոխելով. առաջ
կ'ըսվէր ընայդր այժիւ (միացեալ իւլանտացի). աս-
կէց ետքը պիտի ըստուի Երայդր այժիւ (մատնիչ կամ
խարդախ իւլանտացի). և հրատարակողը պիտի ըւ-
լոյ իւլանտացի հռոմէական քահանայ մը, որ ատե-
նէ մը ՚ի վեր քահանայական պաշտօնները կատարե-
լէն արգելուած է, խորվածէր ըլլալուն համար :

— Այսինքն և Վատրիսի մէջ հասարակապետաւ կան կառավարութիւն ուղղված է բրիուքէ պակաս չեն, անոնք ալ ըստ մէծի մասին զօրքերուն մէջեն : Հասարակութիւնը այն կարծիքին վրայ հաստատ կեցած է, որ ասոնց գրգռութիւն և ուժ տուղղված էնկիլիպներն են . մանաւանդ քանի որ ինկիլիպն գեսպանին Ապանիսյի տէրութեանը խըր կած թուղթին համբաւը տարածուեցաւ նէ : Հասարակութիւնը վախճառլով, ըլլաց որ այս բանիս գրգռիները բանը գէցընեն և աղմուկ հանեն . ուրուն առաջը առնելլ դժուար կ'ըլլաց, ինկիլիպներուն դէմ մէկ ատելութիւն մը մասաւ սրտերնուն մէջ . չեն ուղեր որ Ապանիսյի մէջ ինկիլիպ գտնուի. գտնուածներուն վրայ ալ զգուշութիւն կ'ընեն որ աղմուկ ձգելու բան մը չսերմանեն ժողովուրդին կամ զօրացը մէջը : Ինկիլիպն գեսպանին համբուելուն վրայ՝ ինկիլիպի և Ապանիսյի կառավարութեց մէջ պաղութիւն մասած է :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ : Պրեզլաւի օրագիրը մայիսի 19
ին հրատարակած թերթին մէջ՝ մայիս 11 ին Վաճա-
ռիսամանի վեցթ քաղաքէն գրուած թղթէ մը առ-
նելով հետեւեալ տեղե կութիւնը կուտայ : Վեցթ
քաղաքի աղքային ատենակալաց ժողովքը քանի մը
հոգի պատգամաւոր խրկեցին փոխարքայ մեծ դուք-
սին, սա խնդիրներս ընելու համար : Վէտէրէր ձե-
նէռայր պաշտօնէն ձգուի, և ծանր լանգանադ ըրն-

աւ ու ալ պաշտօնէ ս գիտը , և նամի յացանց քըս-
նութեան համար որոշուած դատաստաններու մէջ
անոր վրայ քննութիւն ըլլայ : Յանցաւոր դանուած
զինուորական հրամանատարները բռնուին և բան-
որ գրուին : Օ ինուոր գրուողները Վաճառիստանի
առհմանադրական կանոնաց հաւատարիմ մնալու եր-
գում ընեն : Դատաստանները և դատաստանի վե-
րաբերեալ տեղեկութիւնները հրապարակաւ ըլլոն :
Պատգամաւորները իմացուցին որ՝ թէ որ այս խըն-
դիրներս չկատարուին նէ , բոլը Վաճառիստան ոտք
պիտի ելլէ և Եւոդրիսյէն պիտի զատուին : Եյն
օրը մինչեւ իրիկուն նախարարներուն ժողովքը մեծ
դքսին քուլ մնաց . և վերջապէս խնդիրները կատա-
րելու որոշեցին : Խայց ոտք ելլովները տառվ չդա-
տարեցան . Վաճառ զօրաց ետ դառնալը և խըռ-
լաթներուն պահին կամ իշխանին պաշտօնէ ձրգ-
ուիլը ուղղեցին : Յաջորդ օրն ալ հասարակութիւ-
որ շատ բաղմութեամբ մէկ մէծ ժողովք մը
պիտի ընէր :

Նցն օրը ժամի իրիկուան տասնին (ժամ 3)։ Իռ-
որ քաղաքը ոտքի վրայ է։ Վաղուան օրը ինչ ըլլայ
և պիտոր ըլլայ։ Ի ուր մը բերնէ բերան կը տարած-
ւի որ հաւալսա Նիշարիին յանձնուեր է նոր նաև
նարարներ ընտրելու գործը։ Այսաջին նախարար
Պամդիանի կոմալ իր պաշտօնէն հրաժարուելուն
թուղթը տալէն ետքը Վիշննայէն եկեր է։ Հաւ-
ուսա Նիշարի՝ 20,000 հոգի ոտքի վրայ հանել խոռ-
ացեեր է։

Մայիս 12 ին կը գրեն, Գիշերը հանդարտ անցաւ . մէկ քննութիւն մը սկսաւ և շատ զինուօրաւանն հրամանատարներ բռնուեցան . կառավարութեան խորհրդականն անդամները հրաւիրուեցան որ եոզավը ընեն . Աւստրիայի կայսրը՝ փախարքայ Շառուկ փանուսու մեծ դքսին իր ձեռքորը գիր մը գրած էր Վիէննա ձգել ելլելէն առաջ), որ Վաճառիստան, խովածներուն և շըլաւաններուն երկիրներ և Տալմացիա մէկ ընէ :

ԻԴԱԼԻԱ : Ասուտէնիայի թագաւորը աւստը-
րիայուց դէմ ըրած յաղթութիւններովը օրէ օր
յարգը կ'ելքընէ . և Խոտալիայի շատ աեզերը՝ որ
Լուսդրիայի ձեռքէն ասոր զօրութեամբը աղասե-
ցան , ասոր իշխանութեանը տակը մոնել և ասի-
կայ իրենց թագաւորը ճանչնալ կ'ուղեն : Ո՞տէնա
առանձին դքսութիւն մըն էր . բայց դուքսը Լուսդ-
րիայի ձեռքին տակն էր . ուստի Խոտալիայի սուք
ելած առենը Ո՞տէնացիք ալ իրենց դուքսը չուղե-
ցին : Ո՞յշիսի 14 ին իրիկունը հետեւեալ գիպուտա-
ծըս եղաւ . որով կը հասկրցուի որ շատ չանցնիր այս
դքսութեան երկիրներն ալ Շիէմօնդէի հետ կը
միանան , և Ասուտէնիայի թագաւորին իշխանու-
թեանը տակը կը մանեն : Ո՞տէնացի Հի՞ Քուէմա
անուն մէկ մը , որ 1831 ին քաղաքական պատճառի
համար իր երկիրը ձգեր փափեր էր , և այս միջոց-
ներուս ետ գարձեր էր , նոյն իրիկունը Ռէալրօն գլու-
նուեցաւ : Խաղուտած կատակերգութեան առաջնին
դործը երբ լմբնցաւ , և երաժիշտները ազգային եր-
գը երգել սկսան , այս մարդս , որուն քավը տըն-
կուած երկու գրօշակ կային , մէկուն վրայ Ավլօնայի
թագաւորական սան կընդքոց նշանները (առմանները)
նկարուած , և միւսին վրայ կէցը՝ Քառալո Շալէութօ-
թագաւորը գրուած , ոտք ելաւ . հոն գըտնուողնե-
րուն իմացուց որ ըսելիք մը ունի . ամէնքը մէկէն
ձայններնին կարեցին որ մտիկ ընեն թէ ինչ պիտի լ-
սէ : Երբ որ կատարեալ լըութիւն եղաւ՝ սա խօս-
քը ըսաւ . այս երկու գրօշակներս անցած իրիկուն
հոս էր . և այն իրիկունը հոս գըտնուողները մեծ
ուրախութեամբ գրօշակները ողջունեցին : Կը կար-
ծէմ որ՝ մեր Շիէմօնդէցի եղբայրներուն հետ ունե-
ցած սէրերնիս և կապակցութիւննիս ամէնքս ալ
յայտնի ընենք : Հիմա ամէնուդ մոքին թարգման
ըլլալ ուղելով կը հարցունեմ ձեզի . Քառալո Շա-
լէուգոն ձեզի թագաւոր կ'ուղէք մի չէք մի ուղերը
լմէնքը միաբերան , այն կ'ուղենք լսին : Անանկէ է
նէ ըսաւ . եկէք դուք ձեր ձեռօրը այս գրօշակնե-
րը դուքսին պալատին վրայ տնիկցէք : Այս ըսելով
դուրս ելաւ . Ռէալրօնին մէջ որքան մարդ կային նէ
ետեւէն դուրս ելան . Շիէմօնդէի թագաւորին գր-
օշակը դուքսին պալատին վրայ տնիկցին : Այն գի-
շերը քաղաքին մէջ ամէն տուն լըւսաւորութեան
փառաւոր հանդէս եղաւ :

Իդալիստի պատերազմին ծանր առաջ երթալուն
պատճառ այն կուտան իտալացիք, որ Առուտէնիայի
թագաւորը կ'ուղղէ որ միշանցիք ալ իրենց երկիրը
Առուտէնիայի թագաւորութեան հետ միացընեն.
Անըն քաղաքի բնակիչներն ալ երկու կողմ են.
Քառլօ Ալպէոդօն ուղղ կայ, հասարակապետու-
թիւն ուղղ կայ. թագաւորը կ'ըսպասէ որ ամէն-
քը միաբանին և զինքը ուղիւն. անոր համար պա-
տերազմը լըմընցընել չուղեր :

— Հռոմ՝ գրտնուող Խսդրիսյի դէմ պատերազմի յայտարարութիւն ուղղվ մարդիկը, որ Հռոմացու քահանացապետը իրենց կամակից ընելէն յօյ սերնին կըտրելով աշխարհական իշխանութիւնը ձեռքէն առնելու պէս բան մը ըրին, կ'երեւի որ Հռոմացու մէջ քաղաքական պատերազմի պատճառը ըլլան : | յա՞ն, ո՞ւ ած ըստուած խտալտկան օրագիրը իր թղթակիցներէն առնելով այս տեղեկութիւն կուտայ :
“Դրանսդէվէրէի և Տէի Մօնդի թաղին բնակիչները, և Հռոմացու բոլորը գտնուած արուարձաններուն մարդիկը և Մասինսյի Ծուլնցիները շատ նեղանալ և վախնալ ալ սկսան քաղաքացւոց ըրածին լրաց . և երկար ատեն պիտի չկըրնան քաշել անոնց լուծը, որ այս մարդոցը անկրօնութեան պէս բան մը կ'երեւի : Մայիսի մէկէն ետքը եղած բաներուն լրաց երկու կողմը աչքերնին բացեր իրար կը դիտեն . և Պիոս թին բոլոր հեղութիւնը և խաղաղասէր բարբը ասոնք հանդարտեցընելու քիչ պիտի գայ ո :

Ա՞՛ ու լ ա բ ժ ի օ գ ա ղ ի ա կ ա ն օ ր ա գ ի ր ը Հ ա ռ
մ ա յ է ն ի ր ե ն ի ր կ ու ա ծ գ ի ր մ ը կ ը հ ր ա տ ա ր ա կ է . ո ր ու ն
մ է ջ ա յ ս կ ո ո ր ը կ ա յ : “ Հ ա ս մ ա յ ո ւ ժ ո ղ ո վ ո ւ ր դ ը , ա-
ն ս ն ք ո ր ձ շ մ ա ր ի ս հ ո ո մ ա յ ե ց ի ե ն , ս ր տ ե ր ն ի ն ս ա ս
ո վ ի կ ն ե ղ ա ց ա ւ Պ ի ս ո ւ թ ի ն գ է մ ե ղ ա ծ ա ռ ա շ ի ն ը ո-
վ ա տ ն ա յ ի ք ը լ ս ա ծ ա տ ե ն ն ի ն : Տ է ի Ո ն դ ի և Դ ը-
ո ւ ն ս դ է վ ի չ ը թ ա ղ ե ր ու ն բ ն ա կ ի չ ն ե ր ը ե ր ի կ մ ա ր դ
լ ի ն ի կ մ ա ր դ՝ ա ս ս ն ց գ է մ բ ո ղ ո ք ը ր ի ն . ծ ա յ ր ա գ ո յ ն
ք ա հ ա ն ա յ ա պ է տ ը պ ա շ տ պ ա ն ե լ ո ւ հ ա մ ա ր մ ի ն չ ե ւ մ է կ
հ ա տ ե ր ն ի ս չ մ ն ա լ ո վ մ ե ռ ն ի լ լ ը ա շ ք ե ր ն ի ս ա ռ ա ծ ե մ ք
ո ս ի ն ո : Կ ո ս ն ք գ է շ ն շ ա ն ն ե ր ե ն . թ է ո ր ա յ ս պ ա տ-
հ ա ռ ա ւ ք ա ղ ա ք ա կ ա ն պ ա տ ե ր ա ղ մ մ ը ը լ լ ա յ ն է՝ ա զ ա-
ո ս ա է ր հ ո ո մ ա յ ե ց ի ն ե ր ը ի ր ե ն ց հ ա ն դ ա ր տ ու թ ի ւ ն ը
և ե ր ի ր ի ն խ ա ղ ա լ ո ւ թ ի ւ ն ը ի ր ե ն ց ձ ե ռ ո ք ը կ ո ր ո ւ ն
ց ո ւ ց ա ծ կ ը լ լ ա ն : Թ է ի ր ա ւ ա մ ք թ է ա ռ ա ն ց ի ր ա-
ա ն ց , Հ ա ս մ ա յ ո ւ ք ա հ ա ն ա յ ա պ է տ ն ե ր ո ւ ն հ ա զ ա ր
ո ա ր ի է ի վ ե ր ձ ե ռ ո ք ձ գ ա ծ ք ա ղ ա ք ա կ ա ն ի շ խ ա ն ո ւ-
թ ի ւ ն ի ն , ո ր կ է ց Հ ա ս մ ա յ ո ւ ք ա ղ ա ք ա կ ա ն կ ա տ ա վ ա-
ո ւ թ ե ա ն տ ա կ ը ե ղ ո ղ ն ե ր ը գ ո հ է ի ն մ ի ն չ ե ւ մ օ տ
ո ր ի ն ե ր ս , ա ս ա ն կ ձ ե ռ ո ք ե ր ն ո ւ ն ա ռ ն ե լ լ ը ա ռ ա ն ց
ք ա ղ ա ք ա կ ա ն կ ր ո ւ յ ի կ ե ր ե ի թ է է կ ր ն ա ր ը ր ա ր :

— ՚Ետքօլիի մէջ մայիս 15 ին և 16 ին եղած կը։
ուսոյն վրայ Վառտէնիսայի դուռին մայրաքաղաքին
քառալումէնիցը մայիսի 22 ին խօսք բացուելավշատե-
րը առաջարկեցին որ՝ աղջապութիւնն ուղելին հայ-
մար մէռնողներուն վրայ հրաժարակակաւ սուգ պահ-
ուի։ Պ. Ռատոնիչ ըստու . սուգ պահէլին աւելի-
յարմար է ուրախութիւնն ընելլ . որովհետեւ այս
պատճառու եղաւ որ Պուռապօններուն թափաւորու-
թիւնը ՚Ետքօլիին վերնալլ կը դիւրանայ։ Պ. Ռա-
տոնի ըստու . ՚Եւռափինանտօյի համար հրատարակեմք-
որ ՚Ետքօլիի բռնաւոր և հասարակաց Խնամիկ է . և
Քառլո Շլյերգո թագաւորին ալ յատուկ մարդկա-
խրիկ մք աղօչէմք որ ՚Ետքօլիի ժողովուրդը իր պաշտ-
ամառութիւնն առնել . Ռոնեա ամէնէն ինեւատին

— Ելույթուած դէ աօմա ըստած լրագիրը կը պատմէ
որ, Հասմայու կառավարութիւնը՝ Նոր օլիի թա-
գաւորին ազաշերէ որ հս սմայու դրօշուկով գլու-
նուած նաւերուն պաշտպանութիւն ընէ աւողը.
բիսցւոց պատերազմական նաւերուն դէմ. և Կա-
բոլիի թագաւորը ասսնց այս խրնիցիրը ընդուներ
և պէտք էղած պաշտպանութիւնը ընելու խօսք առ-
ուերէ :

— Եսամբնթաց թիւերուն մէկուն մէջը Կարօտիլի
մէջ մայիս 15 ին ելած խուռլութիւնը պատճեցինք
ինչողես որ ժողովական պը հօնութանդինօթը լրագրին մէջը
գտածնք նէ : Ճիշտանը հօնութիւնոյինանը ըստած իւ-
տալական օրագիրը . մայիսի 29 ին հրատարակած
թերթին մէջ այն ատեննուանն ելած . լուրերուն մէկի
քանի սխալը շխտկելով՝ մենքը ալ հարկ սեպեցինք
անոր այս կտորը թարգմանել . որպէս զի թագաւո-
րի մը համար թագաւորաւաեաց մօրդոց հանած
զրադարձութեամել միայն տեղի առւած շպլանք մեր
լրագրոյն մէջը : Ժողովական պը հօնութանդինօթը լւ Իդա-
լիայի քանի մը օրագիրներու մէջ գտածը գրեր էր
և ինքն ալ տեղերը ցըսուցեր էր : Ծիշեալ խալա-
կան օրագիրը այն օրագիրներուն համար խօսելով
հետեւեալ խօսքիրը կ'ըսէ :

“ Այս որ կ'ըսեն թէ մայիսի 15 ին եղած
աւալելի գիտուածոյն առևնը բերդէն երեք անգամ
թնդանօդ նետուելով նշան արտեցաւ զինուորնե-
րուն որ հասարակութեան վրոյ յարձակին : Այս
երեք թնդանօդը լոկ վառոգուլ հորո- սկել էին . և
նետուեցան նէ՝ կոխւը առաջկուց սկսած էր . ասի-
կայ զինուորները մէկ տեղ ժողվելու պարզ նշան
մըն էր :

“ Առաջ է այն սր կըսեն թէ । անտի ձէնէ ու ալլա ալ կըսուցն մէջ գտնուեցաւ : Եսիկայ շատոնցմէ ՚ի վեր զինուսորական ծառայութենէ հրաժարուած էր . և այն օքը իր ընտանե օքը (Ետքօղի ալչէր), Քաղէնթա կը գըտնուեր :

“ Սուտ է ըստանին թէ մասնաւորաց տուները
մըտնել և կողասպառելը կառավարութեան հրամանա-
ւը ըրբին լածառուօնիները : Այսոր հակառակ՝ այս բա-
նես ընտղներուն միայ դատաստան կըլլուի որ յան-
ցաւորները գանուին :

"Նոյն իտալական օրագիրները կը գրեն թէ 85
պատգամաւոր (աէքսողադօ) Ար-ֆէնի բըռնուե-
ցան . և ասանկ մեռնողներուն մէջն են Տւակօնէդ-
դի մարքեզը , Քալապիայի Ակէդին . Ակէդէ
Վիօքուզին և անոր աղան : Բարը Կաբօլի բնակիչ-
ները գիտեն և կրնան վկայել . մէնք ալ անոնց հետ
կը վկայեմք որ այս յիշուած մարդիկը ամէնքն ալ
կատարեալ ողջ և առաջ են . մինչեւ հիմա հիւան-
դութեամբ ալ մեռնող չկայ ատանցմէ : Յագտուո-
րական զօրքը պատգամաւորաց յարգութեանը դէմ-
բան մը լցնելէն զատ պաշտպանութիւն ալ ըրին
ամէն մէկըւն հետ զինուարներ լնկերացան մինչեւ-
անըլուանդ անեք բնուեն դըռնէն ներս մտան :

ւ Առանողներուն համբանքը նոյն օրագիրները

1242 ի կը հասցընեն . բայց գերեզմանին ցուցակէն
ստուգուած է Ճիշդ Համբանքնին միայն 132 ըլլալը .
կուռայն մէջ վէրք առած բլաբալ օր մը երկու օր
եաբը մեռնողներն ալ ասօնց մէջն են „ :

Ա Խ Ս Դ Ր Ի Ա : Քառինթիա և Քառնիօլա և
Ծցիրիա գուասները պատճառ ըքոնելավ որ աւո-
դրսիական կառավիրութիւնը համարանի ուսա-
նողներուն և ստորին աստիճանի մարդոց խելքով
կը վարուի կօր , կառավարութենէն զատուեցան .
առանձին կառավիրութիւն մը հաստատելու վե-
րայ են :

U.S. PATENT OFFICE

Աեսարիսցի գլուխոյ ըստած գիւղէն ապրիւ 16 ին կր գրեն : Այս գիւղը առաջկաց դպրատառն չունենալով, սրավշեաեւ բնակիչներն ալ հայոց ազգէն քիչուոր են, ութառն տան չափ հազիւ կ'ելլէն, բարեսէր մարդուն մէկը, (պուն անունը նամակը չի իշելով ցաւ է մեզի որ տանիկներուն ալ բլատ մենք ալ չեմք կրնար գիւղալ են)

Հրատարակին), իր առաջուածքէն ձրի գետին շերտ հեց ազդին, որ վրան զսպատուն չինութի : Ենին դարսաւնը շինուեցաւ, վարժապետ մըն ալ ճարեցին . որ աղջայոց պարզ կարդալ կրել և եկեղեցական երաժշտութիւն կը սորվեցընէ : Դիւ զայցիք հայերէն լեզու խօսելու սովորութիւնը շատ ատենէ : Ի վեր վերցուցած բարձր այն առափանիքը հասած էին որ, նամակը գրավները կը ծանուցանեն թէ հայելը յարու-ի լը- ռ-նենալին անդամ չինչ գիտեր : Ասսիկայ շափազ նցութեամբ զբուցուածք մըն ալէ նէ՝ այսպահն առաջ է, որ հայերէն լեզուեն բառ մը անդամ չէին համելնար : Յիշեալ վարժապետին ջանիւըը դպրատան մէջ վարժուած աղջայքը հայերէն խօսելու ալ վարդուեր են . և եկեղեցւոյ մէջ երաժշտութիւննին, և դուրսը հայերէն խօսելովնի՝ դպրատան վրաց գեղացիներուն ունեցած վարժապետ այնպէս վառեր են, որ զատկին մեռելու

յին օրը (երկու շաբթի, ապրիլ, 12), գործառաւ նը ժողվուակցան, մասազ պատրաստեցին, պէտք եւ զած կարասիքը ամէն մէկը իր առանձն բերելով. երկու կաթոսյ (խաղան), վախտուն և իննի չ. փ առհան պըլլինձէ. երկու կարպետ (քիլիմ) վրան նըստելու համար. հսն ուրախութեամբ եղացրական հացկերցիթ մը ըրին. Հացկերցիթէն եպքը՝ ամէն մարդ մատազին պատճառաւը բերած բաները իրեն յօժար կամաւը գոյրատանը շնորհէլէն զամ՝ իրենց կարգութեանը համեմատ մէկ մէկ քիչ առակ առաջ դպրատան հարկաւոր ծախուցը օդնութեանը

Համար երեք հարիւր զսուսուշի չափ ալ ստակ ժաղվեցին : Այս գեղացիք աղքատ մարդիկի են . շատը մշտկ և երկրագործ են . շատն ալ քիչ մը բան վաստրիկելու համար Բատամնգոլ կուգան . այսանց գանձուստ և օգուն գանձուստ ըստած տեղերը մէկ մէկ երկերիւ է շունենալով Քը կը կը պէտք եղած տեղերը : Բայց եռանգր ունեւորութեան չափուն չի նայիր . սրտին մէջ աղդին օգտակար բան մը ընելու եռանգր չունեցող մարդիկ որքան շատ ստակ ունենան նէ . խարճէլու տեղ վիճակը ած տանենին ալ գարատան օգնութիւն ընել մաքերնին չի գար . մէկ ուրիշը մաքերնին ձգէ ալ նէ կը խստոս ին : Ասոր համար է որ շատ տեղ գարատուններուն պէտք եղած խնամքը ետ կը մնայ : Կանկներուն կրնայ օրինակ ըլլալ այս Քը չէ Քէ Քէ օյն հասարակութիւնը .

որ իրենց տգիսութեան վիճակէն գոհ քըլլալով, և
միայն հայերէն լեզուն խօսելու կարող ըլլալը բա-
ւական սեպելով առանի ջանքեր կը ցցընեն իրենց
տղոցը վրայ։ Ըստ տեղ կոյ որ հայերէն լեզու գի-
տեն, բայց առաջներէն խօսելու սովորութիւն մը,
կամ աւելի ճիշդ ըսեմ, մոլութիւն մը անանի տի-
րեր է վրանին, որ առներնին իրենց ընտանեացը
հետն ալ առաջներէն կը խօսին։ Հայաբնակ գիւղ
մը գայի անդամ մը, սրուն բնակիչները աբք և կա-
նայք հայերէն խօսիլ գիտեն։ բայց իրարու հետ
առաջներէն խօսելովնին աղայքներնուն ականջը հա-
յերէն լեզուն բոլըրովին օտարանալու շատ բան մը

չեր մնացած : Հինգ վեց տարեկան տղոց տաճկերէն խօսիլը կը լսէի նէ՝ կարծելով թէ հայերինն ու տաճկերէնը մի և նայն ատենի մէջ միջրինակ վարժութէամբ կը սորովին , չի հաւնուելու բան մը չի

տեսայ . ասկայսն տեսնելով որ տասն և երկու տարեկան աղջկի մը իրեն ասարքին համբանքը հայերէն չի կրցաւ բացատրել , շատ ծանր եկաւ ինձի : Համբանքներաւն մէջ վաթսուն և իննէն անդին տաճկերէն համբելու սովորութիւն մը կայ . որպէս թէ հայերէն լեզուն կարող եղած քըլայ վաթսուն և իննէն անդին համբանք բացատրելու բառ գլունել : Բայց տասն և երկու համբանքը պարզ հայերէն խօսակցութեան մէջ տաճկերէնի դարձընելուն օրինակը ուրիշ տեղ , տեսած չէի : Վաթսուն և իննէն անդին համբանքին անունը չի գիտցող մարդուն աւելի աղէկ է վաթսուն տասը , վաթսուն տասն և մէկ ըսել քան թէ եկիմիլ , եկիմիլու մէկ ըսելը : Ջուանարզի լեզուն ալ համբանքներուն անունը չէ թէ պակաս , այլ սովորութենէ խափանած է . անոնք ալ եօթանասուն բացատրելու գործածական բառ չունին . բայց օտար լեզուէ չեն մուրսը , իրենց լեզուէն շններ են , 70 , սուսանդակիլ , ըսելէ վաթսուն տասն : 80 , Քարտը պէտք է չորս քսան տասն : Իուն անունները սէրտանդ , օդանդ , նօլանդ , իբրեւ համբանք գործածուելէն խափանած և ուրիշ բաներ նշանակելու յատկացած ըլլալով հարկեցեր է ինքնահնարք բառ ստեղծել , բայց իրենց լեզուին սահմանէն գուրս չելլելով : Անք ինչ չու մեր ունեցած բնիկ հայերէն բառերը պիտի չի գործածեմք . որ են 70 , եօթանասուն . 80 , ութսուն . 90 , իննասուն : Բայց կը յուսամք որ այս համբանքներու վրայ տուած ազդաբարութիւննիս քիչ ստենէն ետքը անապիտան պիտի ըլլայ . և միայն առաջին ատենները (որ է հիմայ) հայերէն աշխարհաբար խօսակցութիւնը ինչ կերպով ըլլալուն մէկ յիշատոկարան մը պիտի ըլլայ . քանզի հիմայ ամէն տեղ թուաբանութեան գոնէ պարզ սկզբունքը և չորս գործողութիւնը սորվեցընող վարժակեսներ կը գտնուին . և չեմ յուսար որ երկու անդամ երեսուն և հինգը կամ տասն անդամ եօթն եկիմիլի՝ ըսել սորվեցընուն իրենց աշխարհաբաններուն :

“ Հիմա գլուխնիս խելք չկայ . քանդի անօրէն
ովը կը լափէ ու կրլիվէ սղըրմելի ժողովուրդն նիս .
ամէն մէկ աղդէն բազում մարդիկ զահ կ'ըլլան ան-
յագ սրտալայնին . տեսաք ինչպէս պիտոր ըլլանք .
աղօթք ըրեք որ Այսուած աղասիէ զմեղ այսպիսի
տարածամ մահուան ձեռքէն . Վիշէ ձիկէն շաս մար-
դիկ գնաց մինչեւ հիմա , չեմ ուզեր անունովնեն

գրեմ. չե կըսկծաս տէյի ։ Այս հիւանդութիւնս օրէ օր սաստկանալով՝ հարկ կ'ըլլաց յիշեալ արքանազատիւ առաջնորդին տլ յունիս 10 ին հինգշաբթի օրը մէկ երկու բարեկամով զբանակաց և քիչ մըն ալ օգացն աղէկ աղջեցուիրանելու համար Պիլէճիկէն երկու ժամ հեռու Եայլ ըստւած տեղը երթալ։ Այն տեղաց Պիլէճիկ գառնապալով՝ հիւանդ անկողինը կ'իյնաց. և շաբաթ օրը յունիս 12, ժամ երկու.քին թաղման հանդէսը կը կատարեն։ Կիրակի օրն ալ յունիս 13, Պիլէճիկի եկեղեցւացն քահանայներէն Տէր Յակոբ